

Zadeva C-242/22 PPU**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča****Datum vložitve:**

6. april 2022

Predložitveno sodišče:

Tribunal da Relação de Évora – Secção Criminal – 2.^a Subsecção
(višje sodišče v Évori (Portugalska) – oddelek za kazenske zadeve –
drugi senat)

Datum predložitvene odločbe:

8. marec 2022

Pritožnik:

TL

Druga stranka v postopku:

Državno tožilstvo

Predmet postopka v glavni stvari

Pritožba, ki jo je oseba TL vložila v kazenskem postopku pri Tribunal da Relação de Évora (višje sodišče v Évori, Portugalska) zoper sklep Tribunal Judicial da Comarca de Beja (sodišče prve stopnje v Beji), s katerim je bila zavrnjena zahteva TL za preizkus ničnosti kot posledice nepostavitve tolmača oziroma opustitve prevoda – oseba TL je moldavski državljan, ki ne razume portugalskega jezika niti je ne govori – v okviru prisilnega ukrepa pridobivanja izjave o istovetnosti in prebivališču, vabila na sodišče z namenom, da se izjavi v skladu s členom 495(2) Código de Processo Penal (zakonik o kazenskem postopku; v nadaljevanju: CPP), in vročitve sklepa, s katerim je bila preklicana pogojna obsodba.

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov od 1 do 3 Direktive 2010/64/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. oktobra 2010 o pravici do tolmačenja in prevajanja v kazenskih postopkih (UL 2010, L 280, str. 1) in člena 3 Direktive 2012/13/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne

22. maja 2012 o pravici do obveščeniosti v kazenskem postopku (UL 2012, L 142, str. 1).

Vprašanje za predhodno odločanje

„Ali je mogoče člene od 1 do 3 [Direktive 2010/64/EU] in 3 [Direktive 2012/13/EU] Evropskega parlamenta in Sveta samostojno ali v povezavi s členom 6 EKČP razlagati tako, da ne nasprotujejo določbi nacionalnega prava, ki za to, da ni bil postavljen tolmač in niso bila prevedena procesna pisanja, ki so bistvena za obdolženca, ki ne razume jezika postopka, določa relativno neveljavnost, ki jo je treba uveljavljati, in ki dopušča, da je ta neveljavnost s potekom časa odpravljena?“

Navedene določbe prava Unije

Direktiva 2010/64/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. oktobra 2010 o pravici do tolmačenja in prevajanja v kazenskih postopkih: členi od 1 do 3.

Direktiva 2012/13/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2012 o pravici do obveščeniosti v kazenskem postopku: člena 3 in 6

Navedene določbe nacionalnega prava

Código de Processo Penal (zakon o kazenskem postopku; v nadaljevanju: CPP): členi 92(1) in (2), 120(1), (2)(c) ter (3)(a) in (d), 122 in 196.

„Člen 92

Jezik dejanj in postavitvev tolmača

1. V pisnih in ustnih procesnih dejanjih se uporablja portugalski jezik, sicer se razveljavijo.

2. Če v postopku sodeluje oseba, ki portugalskega jezika ne zna ali ga ne obvlada, se brezplačno postavi ustreznega tolmača, tudi če oseba, ki opravlja dejanje, ali kateri koli od udeležencev postopka zna jezik, ki ga uporablja ta oseba.

[...]

Člen 120

Neveljavnost, ki jo je treba uveljavljati

1. Vsako neveljavnost, razen tistih iz prejšnjega člena, uveljavljajo zadevne osebe, zanj pa veljajo pravila iz tega in naslednjega člena.

2. Neveljavnost, ki jo je treba uveljavljati, poleg tistih, določenih v drugih zakonskih predpisih, povzroči naslednje:

[...]

(c) nepostavitev tolmača v primerih, ko je to po zakonu obvezno.

[...]

3. Neveljavnost iz prejšnjih odstavkov je treba uveljavljati:

(a) v primeru neveljavnosti dejanja, pri katerem je bila udeležena zadevna oseba, preden je dejanje končano.

[...]

(d) v primeru posebnih postopkov na začetku obravnave.

Člen 122

Učinki ugotovitve neveljavnosti

1. Neveljavnost pomeni neveljavnost dejanja, v katerem nastane, in dejanj, ki so od njega odvisni in na katere lahko vpliva.

2. Ob ugotovitvi neveljavnosti se določi, katera dejanja se štejejo za neveljavna, ter po potrebi in če je to mogoče odredi, da se jih ponovno opravi [...].

3. Ob ugotovitvi neveljavnosti sodišče odredi ohranitev vseh dejanj, ki bi se lahko izognila učinku neveljavnosti.“

Člen 196

Izjava o istovetnosti in prebivališču

[...]

3. V izjavi mora biti navedeno, da je bil [obdolženec] obveščen:

(a) o obveznosti, da se zgleda pri pristojnem organu ali mu je na razpolago, kadar tako določa zakon ali kadar je v ta namen ustrezno pozvan;

(b) o obveznosti, da ne sme spremeniti prebivališča ali biti odsoten več kot pet dni, ne da bi sporočil novo prebivališče ali kraj, kjer ga je mogoče najti;

(c) da bodo nadaljnja obvestila poslana po navadni pošti na naslov iz odstavka 2, razen če obdolženec ne sporoči drugega naslova z vlogo, ki jo dostavi ali pošlje s priporočeno pošto sodnemu tajništvu sodišča, pri katerem takrat teče postopek;

(d) da ima v primeru neupoštevanja določb iz prejšnjih odstavkov pravico, da ga zastopa odvetnik pri vseh procesnih dejanjih, pri katerih ima pravico oziroma obveznost, da se jih udeleži osebno, in da ga zastopa na sojenju v njegovi nenavzočnosti;

(e) da v primeru obsodbe izjava o istovetnosti in prebivališču preneha učinkovati šele po prestani kazni.

Navedene določbe mednarodnega prava

Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisana v Rimu 4. novembra 1950 (v nadaljevanju: EKČP): člen 6(3).

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka v glavni stvari

- 1 Oseba TL je moldavski državljan in ne razume portugalsčine niti je ne govori. Dne 10. julija 2019 je bila uvedena preiskava proti osebi TL kot obdolžencu. Zadevni akt je bil napisan v portugalsčini in preveden v romunščino, uradni jezik Moldavije. Istega dne je bil zoper njo odrejen prisilni ukrep [pridobivanja] izjave o istovetnosti in prebivališču (v nadaljevanju: IIP) v skladu s členom 196 CPP, njen naslov pa je bil zabeležen v ustrezen dokument.
- 2 Osebi TL ni bil poslan prevod IIP v uradni jezik Moldavije, torej v romunščino, za dejanja, s katerimi je bila uvedena preiskava in se je pridobila IIP, pa ni bil postavljen tolmač. Na sojenju je osebi TL pomagala odvetnica, za prevajanje postopka na obravnavi pa je bila imenovana tolmačka, ki je bila ustrezno zaprisežena, da bo vestno opravljala svoje naloge.
- 3 S sodbo z dne 11. julija 2019, ki je postala pravnomočna 26. septembra 2019, je bila oseba TL za kazniva dejanja upiranja in prisiljenja uradne osebe, ki sta opredeljeni kot kaznivo dejanje in sankcionirani v členu 347(2) Código Penal (kazenski zakonik), za nevarno vožnjo motornega vozila, ki je opredeljeno kot kaznivo dejanje in sankcionirano v členih 291(a) in (b) ter 69(1)(a) kazenskega zakonika, in vožnjo brez zakonitega dovoljenja, ki je opredeljena kot kaznivo dejanje in sankcionirana v členu 3(1) in (2) uredbe-zakona št. 2/98, s seštevanjem kazni pogojno obsojena na enotno kazen treh let zaporu s preizkusno dobo za enako obdobje, na stransko kazen prepovedi vožnje motornih vozil za obdobje 12 mesecev in na denarno kazen v višini 80 dnevni zneskov po 6 EUR, kar skupaj znaša 480 EUR.
- 4 Več poskusov Direção-Geral de Reinserção e Serviços Prisionais (generalni direktorat za rehabilitacijo in zavode za prestajanje kazni zaporu; v nadaljevanju: DGRSP) za vzpostavitev stika z osebo TL na naslovu, navedenem v IIP, ni bilo uspešnih, v spisu pa ni navedeno, da je bila sporočena sprememba prebivališča.

- 5 Na podlagi odločbe z dne 7. januarja 2021 je bila oseba TL 12. januarja 2021 za namene člena 495(1) in (2) CPP z navadno pošto s potrdilom o dostavi v poštni nabiralnik, poslano na naslov, naveden v IIP, povabljen pred sodišče, da se izjavi v zvezi s kršitvijo dolžnosti, pravil ravnanja in obveznosti, ki so ji bile naložene z zgoraj navedeno sodbo. Dne 6. aprila 2021 je bil vabilo, v katerem je bil naveden nov datum, ponovno poslano na isti naslov z navadno pošto s potrdilom o dostavi v poštni nabiralnik. Ta vabila so bila napisana v portugalsščini. Oseba TL ni prišla na sodišče na navedeni datum.
- 6 Dne 9. junija 2021 je bil izdan sklep o preklicu pogojne obsodbe, izrečene osebi TN, in nalog za prijetje in sprejem v zavod za prestajanje kazni zapora. Ta sklep je bil 25. junija 2021 vročen odvetnici osebe TL in osebi TL z navadno pošto s potrdilom o dostavi v poštni nabiralnik na naslovu, navedenemu v IIP, in je postal pravnomočen 20. septembra 2021. Osebi TL je bil ta sklep sporočen v portugalsščini, ne da bi se ji priskrbel ustrezen prevod v uradni jezik Moldavije, torej v romunščino.
- 7 Oseba TL je bila 30. septembra 2021 prijeta zaradi prestajanja triletne zaporne kazni. Nalog je bil izvršen na njenem novem naslovu. Od takrat je oseba TL v zaporu.
- 8 Oseba TL je 11. oktobra 2021 imenovala odvetnika v tej zadevi. Nato je pri Tribunal Judicial da Comarca de Beja, Juízo de Competencia Genérica de Cuba (sodišče prve stopnje v Beji, sodišče splošne pristojnosti v Cubi; v nadaljevanju: sodišče) vložila zahtevo za preizkus neveljavnosti zaradi nepostavitve tolmača oziroma opustitve prevoda v primeru naslednjih procesnih dejanj:
 - pridobivanje izjave o istovetnosti in prebivališču (IIP).
 - vabilo, da se v skladu s členom 495(2) CPP osebno izjavi o razlogih za preklic pogojne obsodbe, ki ji je bila izrečena v tej zadevi.
 - vročitev sklepa o preklicu pogojne obsodbe, ki ji je bila izrečena.
- 9 S sklepom z dne 20. novembra 2021 je sodišče zavrnilo zahtevo osebe TL z obrazložitvijo, da ker nepostavitev tolmača in opustitev prevoda navedenih procesnih dejanj povzročita relativno neveljavnost, ki jo je treba uveljavljati, je ta neveljavnost, ker se je ni uveljavljalo v zakonskih rokih, določenih v členu 120(3)(a) in (d) CPP, odpravljena.
- 10 Ker se oseba TL s to odločbo ni strinjala, je vložila pritožbo pri Tribunal da Relação de Évora (višje sodišče v Évori; v nadaljevanju: predložitveno sodišče), v kateri je predlagala, naj se izpodbijana odločba razveljavi in nadomesti z odločbo, v kateri naj se ugotovi, da so sklep o preiskavi proti njej kot obdolženki, IIP, sklep o preklicu pogojne obsodbe in njegova vročitev neobstoječi, in naj se ugotovi, da vsa naknadna procesna dejanja nimajo učinka.

Bistvene trditve strank v postopku v glavni stvari

Trditve osebe TL

- 11 Oseba TL trdi, da se z vidika hierarhije pravnih virov v nacionalni teoriji in sodni praksi večinoma zagovarja, da je ESČP v vmesnem položaju med ustavo Portugalske republike (v nadaljevanju: ustava) in splošnimi zakoni. Zato je EKČP, čeprav je v portugalskem nacionalnem pravnem redu hierarhično nižje od ustave, na podlagi določb člena 8(2) ustave hierarhično višje od splošnih zakonov, zaradi česar ima prednost pred CPP.
- 12 Na podlagi ukrepov in minimalnih standardov EKČP, ki so jim sledili organi Evropske unije, sta bili sprejeti direktivi 2010/64 in 2012/13. Direktiva 2010/64, ki je bila v Uradnem listu Evropske unije objavljena 26. oktobra 2010 in katere rok za prenos na Portugalskem se je iztekel 27. oktobra 2013, se torej od 28. oktobra 2013 uporablja neposredno v tej državi članici, zaradi česar se glede na datum nastanka dejanskega stanja v tej zadevi uporablja.
- 13 Dejstvo, da Portugalska te direktive ni prenesla, ne pomeni, da ta ne velja v portugalskem pravnem redu in pravnem redu Unije ob upoštevanju načela skladne razlage. V skladu s sodno prakso Sodišča se lahko direktiva, tudi če taka skladna razlaga ni mogoča, neposredno uporablja, ne da bi bila prenesena, če se je rok za prenos iztekel, če podeljuje pravice in če je vsebina pravila, ki podeljuje te pravice, dovolj jasna, natančna in brezpogojna, kot je v tem primeru. Čeprav Direktiva 2010/64 na Portugalskem ni bila prenesena, so torej izpolnjeni vsi pogoji za njen neposredni učinek v nacionalnem pravnem redu in ima neposredne učinke, in sicer vertikalni neposredni učinek, tako da se je mogoče na njeno neposredno uporabo sklicevati pred katerim koli sodiščem Unije.
- 14 Zato je treba jasno opredeliti možnost uporabe in jamstvo pravice do tolmača ves čas postopka, saj je imela oseba TL tolmača na voljo le na sodni obravnavi. V zvezi s prevajanjem procesnih aktov Direktiva 2010/64 jasno določa katalog dokumentov, ki jih je treba prevesti in ki so opredeljeni kot „minimalne pravice“, podobno členu 6(3) EKČP, ki se izraža v minimalnem številu dokumentov, za katere se v pravnem redu Unije šteje, da jih je primerno in smiselno določiti.
- 15 V zvezi s tem je v sodbi z dne 12. oktobra 2017, Sleutjes (C-278/16, EU:C:2017:[757]) Sodišče odločilo, da je treba člen 3 Direktive 2010/64 „razlagati tako, da akt, kot je nalog, ki je določen v nacionalnem pravu za sankcioniranje manj hudih kaznivih dejanj in ki ga izda sodnik ob koncu enostranskega poenostavljenega postopka, pomeni ‚bistven dokument‘ v smislu odstavka 1 tega člena, katerega pisni prevod je treba v skladu s formalnimi zahtevami iz te določbe zagotoviti osumljencem ali obdolžencem, ki ne razumejo jezika zadevnega postopka, da se jim omogoči izvrševanje pravice do obrambe in da se tako zagotovi pravičen postopek“.

- 16 Portugalsko kazensko procesno pravo ne vsebuje pravila, ki bi določalo podoben katalog minimalnih pravic ali dokumentov, ki jih je treba prevesti, niti ne določa minimalnega števila dokumentov, ki jih je treba prevesti. Vendar je ta pravica do prevoda bistvenih dokumentov naložena neposredno portugalski državi in njenim sodiščem, ki morajo na splošno zagotoviti prevod vsake „odločb[e] o odvzemu prostosti zadevni osebi, vsak[e] obtožnic[e] [vsakega obtožnega akta] in vsak[e] sodb[e]“ ter dokumentov, ki jih je treba dodati v skladu s členom 3(3) te direktive.
- 17 Zato bi bilo treba sklep o uvedbi preiskave proti osebi TL kot obdolženki, procesne akte za pridobitev IIP, sklep o preklicu pogojne obsodbe, saj gre za odločbo o obsodbi in odvzemu prostosti, in zadevno obvestilo o vročitvi prevesti, vendar ti prevodi niso bili opravljeni.
- 18 Prav tako je v sodbi z dne 12. oktobra 2017, Sleutjes (C-278/16, EU:C:2017:[757]), navedeno, da kadar je obsodba „[...] vročen[a] samo v jeziku zadevnega postopka osebi, ki tega jezika ne obvlada, ta oseba ne more razumeti, kaj se ji očita, in torej ne more učinkovito uveljavljati pravice do obrambe, če ne razpolaga s prevodom navedene[e] odločbe] v jezik, ki ga razume“.
- 19 Po drugi strani se Direktiva 2012/13 o pravici do obveščenosti v kazenskem postopku od 2. junija 2014 na Portugalskem neposredno uporablja in se glede na datum nastanka dejanskega stanja, ki je predmet tega postopka, uporablja tudi v tem postopku.
- 20 Pravica obdolženca do obveščenosti v jeziku, ki ga razume, je konkretna in dejanska pravica, kot je navedeno v sodbi Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 19. decembra 1989 v zadevi Kamasinski proti Avstriji, zato ni dovolj, da sodni organi samo postavijo tolmača, ampak je treba pozneje izvajati določen nadzor nad opravljanjem njegovih nalog.
- 21 Člen 6, [(3)](a) in (e), EKČP določa, da ima obdolženec najmanj pravico „da ga takoj in podrobno seznanijo v jeziku, ki ga razume, o bistvu in vzrokih obtožbe, ki ga bremeni“ in „da ima brezplačno pomoč tolmača, če ne razume ali ne govori jezika, ki se uporablja pred sodiščem“.
- 22 Ker so zakonske določbe jasne in izčrpne ter zagotavljajo, da morata biti obdolžencu zagotovljena tolmač in prevajanje od začetka do konca postopka, običajna praksa postavitve tolmača samo na sodni obravnavi, kot je bilo v tem primeru, ne zadostuje.
- 23 Ker so bile v obravnavani zadevi kršene pravice pritožnika do tolmačenja in prevajanja procesnih dejanj ter njegova pravica do obveščenosti, ki izhajajo iz navedenih direktiv, so bile kršene tudi dolžnosti in obveznosti, ki iz njih izhajajo za portugalsko državo, vključno z njenimi sodišči.
- 24 Ker je oseba TL tuji državljan, ki ne zna niti ne obvlada portugalsčine, je treba v skladu s členom 92(2) CPP za vsa procesna dejanja, pri katerih je navzoč, zlasti ko se ga pouči o njegovih pravicah in obveznostih, postaviti tolmača.

- 25 Da bi se lahko štelo, da je oseba TL odgovorna za neizpolnjevanje obveznosti, ki jih je imela na podlagi IIP, bi se jih morala zavedati, kar pa se nikakor ni zgodilo, saj ji ni bil zagotovljen noben prevod. Pravzaprav ni gotovo, da je oseba TL vsaj malo razumela pomen teh obveznosti in dolžnosti, kaj šele, da bi lahko pred pravnomočnostjo sklepa o preklicu pogojne obsodbe uveljavljala neveljavnost zaradi nepostavitve tolmača in opustitve prevoda pri več procesnih dejanjih.
- 26 Uvedba preiskave proti njej kot obdolženki in IIP skupaj z drugimi poznejšimi procesnimi dejanji, vključno z vročitvijo sklep o preklicu pogojne obsodbe, torej ne morejo imeti nobenega procesnega pomena glede na pritožnikovo temeljno pravico do obrambe in ustavno pravico do poštenega in pravičnega sojenja, ki je mogoča le, če ima ta primerne priložnosti, da se brani, ne da bi bil neposredno ali posredno v slabšem položaju v primerjavi s svojimi nasprotniki, zlasti državnim tožilstvom kot tožilcem.
- 27 Neveljavnost, ki jo uveljavlja pritožnik, in sicer zaradi nepostavitve tolmača in opustitve prevoda pri sklepu o uvedbi preiskave proti njemu kot obdolžencu, pridobivanju IIP ter sklepu o preklicu pogojne obsodbe in njegovi vročitvi, ni odpravljava (glej sodbo Tribunal da Relação de Évora (višje sodišče v Évori), zadeva št. 55/2017.9GBLGS.EI).
- 28 Zato bi bilo treba sklep o uvedbi preiskave proti njemu kot obdolžencu, pridobivanje IIP ter sklep o preklicu pogojne obsodbe in obvestilo o njegovi vročitvi prevesti v pritožnikov materni jezik. Poleg tega bi moral biti pritožniku zagotovljen tolmač takoj, ko je bila proti njemu kot obdolžencu uvedena preiskava in ko je dajal IIP, ki bi ga morala postaviti policija ali državno tožilstvo ob prijetju ali vsaj ko je moral podpisati dokumente, ki so mu jih predložili organi, tako da se zagotovi, da je razumel obveznosti, ki jih prevzema z IIP.
- 29 V trenutno veljavnem kazenskem procesnem pravu je IIP bistven dokument, ki spada na področje uporabe člena 3(1) Direktive 2010/64 in ga je zato treba prevesti v materni jezik obdolženca, saj so v tem dokumentu navedene obveznosti iz člena 196(3) CPP.
- 30 Poleg tega, ker ima portugalska država pozitivno obveznost, da izvede določena dejanja, je mogoče neizvedbo teh dejanj pripisati samo tej državi, tako da uveljavljani neveljavnosti ni mogoče pripisati odpravljljive narave, če naslovnik dejanja tega ne izpodbija, zlasti ker so za to neveljavnost odgovorni pravosodni organi. Poleg tega obveznosti, ki jih imajo ti organi, pomenijo razveljavitev vseh pravil nacionalnega prava, ki so v nasprotju z določbami teh direktiv, s katerimi se vzpostavlja skupna ureditev Skupnosti, vključno s sistemom uveljavljanja neveljavnosti, namenjenim odpravljanju opustitev, ki jih je mogoče pripisati državi.
- 31 Zato so procesna dejanja, ki so predmet te zadeve, in sicer uvedba preiskave proti osebi TL kot obdolženki, pridobivanje IIP, sklep o preklicu pogojne obsodbe, izrečene pritožniku, in njegova vročitev, neobstoječa, ker niso veljavna od samega

začetka, zaradi česar jih je treba, ker ne morejo povzročiti pravnih učinkov, razglasiti za neveljavne in ponoviti, kar pomeni razveljavitev nadaljnjih dejanj.

- 32 Poleg tega se izpodbija trditev, da je bila pritožnikova pravica do izjave zagotovljena, ker ga je ves čas postopka zastopala odvetnica, ki jo je postavilo sodišče po uradni dolžnosti. Ne samo da ga dodeljena odvetnica ni zastopala v postopku, v katerem je bil izdan sklep o uvedbi preiskave proti njemu kot obdolžencu, niti pri pridobivanju IIP, temveč se je zgolj udeležila sodne obravnave in zaslišanja iz člena 295(2) CPP ter zahtevala obročno plačilo denarne sankcije, naložene pritožniku. O nobeni odločitvi, ki se je nanašala na pritožnika, se ni predhodno izrekla in je dovolila, da postanejo pravnomočne vse odločbe, ki resno posegajo v pritožnikove temeljne pravice. V tem smislu ni mogoče trditi, da je bila pritožnikova pravica do izjave uresničena prek odvetnice, ki mu jo je postavilo sodišče po uradni dolžnosti, tako da je bila kršena tudi njegova pravica, ki jo ima v skladu s CPP.
- 33 Neuspeh organov pri tem, ko so poskušali stopiti v stik s pritožnikom, da bi izvršili režim med preizkusno dobo, ki je veljal za pogojno obsodbo – pri čemer je bila ta nemožnost vzpostavitev stikov edini razlog za preklic pogojne obsodbe – in to, da pritožnik dejansko ni prejel vabil, da pride na sodišče, v smislu člena 495(2) CPP, niti sklepa o preklicu pogojne obsodbe, je bila posledica spremembe prebivališča pritožnika, ki trdi, da takih obvestil ni prejel, ker ni več živel na naslovu, ki je bil naveden v IIP, in ker ta ni bila prevedena, ni vedel, da mora sodišču sporočiti navedeno spremembo prebivališča.

Obrazložitev sklepa Tribunal Judicial da Comarca de Beja (sodišče prve stopnje v Beji), s katerim je bila zavrnjena pritožnikova zahteva

- 34 Sodišče prve stopnje ni sprejelo argumentov, ki jih je navedla oseba TL, temveč je nasprotno pritrdilo argumentom, ki jih je v svojem mnenju navedlo državno tožilstvo in na katere se je oprlo pri izdaji izpodbijanega sklepa o zavrnitvi pritožnikove zahteve, saj je menilo, da nepostavitev tolmača in opustitev prevoda navedenih procesnih dejanj povzročita relativno neveljavnost, ki jo je bilo torej treba uveljavljati v zakonsko določenem roku in je zato do dneva izdaje sklepa že prenehala.
- 35 Ugotovilo je, da nepostavitev tolmača ali opustitev prevoda za obdolženca, ki ne razume portugalskega jezika ali ga ne govori, v primeru uvedbe preiskave proti njemu kot obdolžencu in vročitve sklepa, izdanega na podlagi člena 495 CPP, povzroči relativno neveljavnost, ki jo je treba uveljavljati, kot je določeno v členu 120(1)(c) CPP.
- 36 V skladu z določbami člena 120(3)(a) in (d) CPP se šteje, da je bila neveljavnost zaradi opustitve prevoda sklepa o uvedbi preiskave proti njemu kot obdolžencu in sklepa, izdanega v skladu s členom 495 CPP, odpravljena, ker se ni uveljavljala ob uvedbi preiskave, na začetku obravnave ali pozneje, preden je odločba, s katero je bila preklicana pogojna obsodba, izrečena obdolžencu, postala pravnomočna.

- 37 Poleg tega sodišče navaja, da ne ignorira vsebine Direktive 2010/64 o pravici do tolmačenja in prevajanja v kazenskih postopkih in Direktive 2012/13 o pravici do obveščeniosti.
- 38 Čeprav direktiva na splošno učinkuje šele, ko je prenesena, pa ima direktiva, ki ni bila prenesena oziroma je bila prenesena nepravilno, v skladu s sodno prakso Sodišča lahko določen neposredni učinek (vertikalni neposredni učinek) in se lahko posamezniki pred sodiščem sklicujejo nanjo v naslednjih primerih: (a) če ni bila prenesena v nacionalno zakonodajo ali je bila prenesena nepravilno; (b) če so določbe direktive brezpogojne ter dovolj jasne in natančne; (c) če določbe direktive podeljujejo pravice posameznikom in (d) če se je rok za prenos iztekel.
- 39 Vendar sodišče glede na to zakonodajo Unije meni, da nacionalno pravo, zlasti člen 120(1)(c) CPP – ki določa, da je nepostavitev tolmača v primerih, ko je to po zakonu obvezno, odpravljava neveljavnost, ki jo je treba uveljavljati v rokih, določenih v odstavku 3 navedenega člena – ni neposredno in izrecno razveljavljeno.
- 40 Meni, da je taka splošna in abstraktna razlaga (v skladu s katero se razveljavlja nacionalno pravo), ne da bi se s tem zagotovil polni učinek člena 120(1)(c) CPP, nezakonita in ni v skladu z načeli Unije, ki zavezujejo portugalsko državo (in sodišča), zlasti z načelom skladne razlage, kot trdi oseba TL.
- 41 Glede na navedeno sodišče meni, da opustitev prevoda in nepostavitev tolmača za tujega obdolženca, ki ne razume portugalskega jezika, bodisi za namene obvestila o obveznostih iz IIP bodisi za namene vročitve sklepa o preklicu pogojne obsodbe, pomeni relativno neveljavnost, ki jo je treba uveljavljati v skladu s členom 120(1)(c) CCP. Tako neveljavnost je treba uveljavljati v skladu s pogoji iz člena 120(3)(a) in (d) CPP, ki za to določa roke, in ko se ti iztečejo, se šteje za odpravljeno.
- 42 Po drugi strani pa je bila oseba TL navzoča na sodni obravnavi – določena ji je bila ustrezna tolmačka, pomagala pa ji je tudi odvetnica – na kateri je lahko v celoti uveljavljala svoje pravice do obrambe, na kateri so bila predstavljena dejanja, katerih je obdolžena, in na kateri je bila obveščena o končni sodbi (vsa ta dejanja so bila ustno prevedena na sami obravnavi).
- 43 V postopku je bila zagotovljena pravica obdolženca do izjave: oseba TL je bila ustrezno in veljavno obveščena o vseh izdanih odločbah in sklepih, ves čas postopka jo je zastopala odvetnica, ki so ji bila veljavno in pravilno vročena vsa pisanja (sodba, odločbe, v katerih je bila oseba TL pozvana, da pride na zaslišanje, in sklep o preklicu pogojne obsodbe).
- 44 Vse odločbe in sklepi, izdani v postopku, so postali pravnomočni, saj zoper njih ni bila vložena nobena pritožba ali ugovor, tako da se v tej fazi šteje, da je bila odpravljena vsaka (morebitna) neveljavnost, do katere je prišlo med postopkom. Zato in iz zgoraj navedenih razlogov je sodišče zavrnilo zahtevo osebe TL za preizkus uveljavljane neveljavnosti, ker ni imela pravne podlage.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 45 Direktivi 2010/64 in 2012/13 še nista bili preneseni v portugalsko zakonodajo, njuna roka za prenos pa sta se iztekla 27. novembra 2013 oziroma 2. junija 2014.
- 46 Glede na argumente, ki jih je predložila oseba TL, je treba preučiti in odločiti o naslednjih vprašanjih:
- (a) Ugotoviti je treba, ali je direktivi 2010/64 in 2012/13 mogoče uporabiti v nacionalnem pravnem redu prek „vertikalnega neposrednega učinka“, ki prevladata nad in imata prednost pred nacionalnim pravom, ali podredno, če takega učinka ni, prek razlage nacionalnega prava v skladu z „načelom skladne razlage“ (kot je bilo določeno v sodbi z dne 13. novembra 1990, *Marleasing*, C-106/89, EU:C:1990:395, točka 8).
- (b) V vsakem primeru – vertikalnega neposrednega učinka ali skladne razlage – je nato treba ugotoviti, ali procesna dejanja, katerih veljavnost izpodbija pritožnik – uvedba preiskave proti njemu kot obdolžencu, pridobivanje IIP, vabilo v smislu člena 495(2) CPP in vročitev sklepa o preklicu pogojne obsodbe – spadajo pod pojem „bistvenih dokumentov“ iz člena 3 Direktive 2010/64 z namenom zagotavljanja „minimalnih pravic“ iz člena 6(3) EKČP, in ali bi bilo treba v teh dejanjih zagotoviti pravici do tolmačenja in prevajanja, omenjeni v členih od 1 do 3 te direktive in členu 3(1)(d) Direktive 2012/13.
- (c) Če je odgovor na prejšnje vprašanje pritrdilen, je treba ugotoviti pravne in procesne posledice nepostavitve tolmača in opustitve prevoda teh dejanj ter posledično ugotoviti, ali je razlaga člena 120(3) CPP, ki jo je sprejelo sodišče, združljiva z uporabo teh direktiv, v smislu, da se neveljavnost kot posledica tega, da niso bili prevedeni akt, s katerim je bila proti osebi TL uvedena preiskava kot obdolženki, pridobivanje IIP, vabilo v smislu člena 495(2) CPP in vročitev sklepa o preklicu pogojne obsodbe, šteje za odpravljeno, ker se ni uveljavljala ob uvedbi preiskave, na začetku sodne obravnave ali pred pravnomočnostjo navedenega sklepa.
- 47 Predložitveno sodišče se sprašuje, ali je razlaga člena 120(3) CPP, ki jo zagovarja, v smislu, da se šteje, da je bila neveljavnost zaradi opustitve prevoda in nepostavitve tolmača pri pridobivanju IIP, v vabilu obsojenca, da pride na sodišče za namene člena 495(2) CPP, in pri vročitvi sklepa, s katerim je bila preklicana pogojna obsodba, odpravljena, ker se ni uveljavljala v roku, določenem v navedenem členu, v skladu z uporabo navedenih direktiv.
- 48 V tem primeru gre za uporabo prava Unije, zastavlja pa se vprašanje določitve ustrezne procesne sankcije za neveljavna procesna dejanja v kazenskem postopku, ki jih urejajo pravila iz pravnih aktov Unije. Zato je treba nujno upoštevati cilje, ki jih zasledujeta zadevni direktivi, saj morajo države članice v skladu s členom 291 PDEU pravo Unije uporabljati v svojem nacionalnem pravnem redu „ob ustreznem upoštevanju njegovih posebnosti“. Ta premisa temelji na načelih lojalnosti Skupnosti, lojalnega sodelovanja in splošne skladnosti pravnega reda

Unije, iz česar izhaja, da kršitev pravila prava Unije ne sme ostati nekažnovana, če je namen ohraniti uresničevanje ciljev, ki jih kršena pravila zasledujejo.

- 49 Predložitveno sodišče meni, da obveznost uporabe določb direktiv, v tem primeru prek vertikalnega neposrednega učinka, ob upoštevanju načela primarnosti prava Unije pomeni, da se ne uporabljajo vse določbe nacionalnega prava, ki so v nasprotju z določbami teh aktov prava Unije. Vendar pa je treba po mnenju predložitvenega sodišča, kot je videti v obravnavani zadevi, razjasniti, ali so pravila o odpravi neveljavnosti iz člena 120(3) CPP, kot so bila uporabljena v izpodbijani odločbi, dejansko v nasprotju s pravili direktiv, ki naj bi se uporabila, ali pa lahko soobstajajo s temi pravili.
- 50 Če se v zadevi, ki jo obravnava nacionalno sodišče, pojavi vprašanje v zvezi z razlago prava Unije, v pravnem redu Unije, kakor je izrecno določeno v členu 267 PDEU, to sodišče lahko oziroma mora – odvisno od tega, ali je zoper njegove odločitve mogoče vložiti pravno sredstvo ali ne – predložiti vprašanje Sodišču Evropske unije. V obravnavanem primeru mora nacionalno sodišče, glede na to, da zoper odločbo, ki jo je treba izdati, v skladu s členom 400(1)(c) CPP ni mogoče vložiti rednega pravnega sredstva, v skladu s členom 267 PDEU Sodišču predložiti vprašanje v predhodno odločanje.
- 51 Poleg tega, ker obstaja obveznost predložitve, v obravnavani zadevi ni podana nobena od okoliščin, v katerih v skladu s sodno prakso Sodišča nacionalnemu sodišču ni treba vložiti takega predloga, saj niti direktivi, ki naj bi se uporabili, nista jasni sami po sebi, niti ni pojasnil v sodni praksi Sodišča glede teh direktiv, zlasti kar zadeva njun vpliv na predloženo vprašanje. Zato ne gre za primere, v katerih ne bi bilo treba vložiti predloga za sprejetje predhodne odločbe, kot je določeno v sodni praksi.
- 52 Prav tako je treba opozoriti, da četrti odstavek člena 267 PDEU izrecno določa, da „[k]adar je takšno vprašanje postavljeno v postopku, ki teče pred sodiščem države članice glede osebe, ki ji je odvzeta prostost, Sodišče odloča v najkrajšem možnem roku“. Glede na to, da je pritožnik v tej zadevi od 30. septembra 2021 v zaporu na podlagi odločbe, s katero je bila preklicana pogojna obsodba, ki mu je bila izrečena, in glede na to, da se v pritožbi izpodbija veljavnost te odločbe, je treba v skladu s členom 105 in naslednjimi Poslovnika Sodišča in členom 23a Statuta Sodišča predlagati, naj se ta predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po hitrem ali nujnem postopku.
- 53 Zato in iz zgoraj navedenih razlogov so sodniki kazenskega oddelka Tribunal da Relação de Évora (višje sodišče v Évori, Portugalska) sprejeli naslednjo odločitev:
1. Sodišču se predloži zgoraj navedeno vprašanje za predhodno odločanje.
 2. Predlaga se, da se predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po hitrem ali nujnem postopku v skladu s členom 267, četrti odstavek, PDEU, členom 105 in naslednjimi Poslovnika Sodišča in členom 23a Statuta Sodišča.